

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра обліку і оподаткування та маркетингу

ДИПЛОМНА РОБОТА

на тему:

ОБЛІК ТА КОНТРОЛЬ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTI

Виконав

студент 5 курсу

групи ОА – 51 (з)

освітнього ступеня «Бакалавр»

напряму підготовки 6.030509

«Облік і аудит»

_____ Корень Тарас Віталійович

Науковий керівник

к.е.н., доцент

_____ Головачко Василь Михайлович

Робота допускається до захисту:

Завідувач кафедри обліку

і оподаткування та маркетингу

д.е.н., професор

_____ Реслер М.В.

Мукачєво – 2019

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИЗНАННЯ, ОЦІНКИ ТА КЛАСИФІКАЦІЇ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ	6
1.1. Дебіторська заборгованість як економічна категорія.....	6
1.2. Визнання та оцінка дебіторської заборгованості	18
РОЗДІЛ 2. ДОКУМЕНТУВАННЯ ТА ОБЛІК ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ	29
2.1. Організація документування операцій з дебіторською заборгованістю	29
2.2. Синтетичний та аналітичний облік дебіторської заборгованості	35
2.3. Формування та облік резерву сумнівних боргів	50
2.4. Автоматизація дебіторської заборгованості	59
РОЗДІЛ 3. КОНТРОЛЬ ТА АУДИТ ОПЕРАЦІЙ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ	64
3.1. Організація контролю операцій дебіторської заборгованості.	64
3.2. Дебіторська заборгованість як об'єкт аудиту.....	77
3.3. Основні напрями аудиту дебіторської заборгованості.....	83
ВИСНОВОК	91
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	94
ДОДАТКИ	103

ВСТУП

Актуальність теми. В умовах існуючої кризи неплатежів в Україні безконтрольне зростання дебіторської заборгованості стає поширеним явищем. Стан розрахунків з дебіторами на вітчизняних підприємствах є напруженим, що виявляється у значних сумах заборгованості і тривалих термінах її погашення. Надання економічним суб'єктам повної господарської самостійності у виборі ринків збуту продукції, постачальників і підрядників, у пошуку джерел фінансування змушує особливу увагу приділяти розрахункам з різними контрагентами. Облік дебіторської заборгованості є одним з найбільш складних та суперечливих питань, що зумовлено проблемою неплатежів. Аналіз дебіторської заборгованості відіграє одну з важливих ролей у діяльності та виробничому процесі підприємства, адже саме ця специфіка аналізу дає змогу підприємствам, які ще не «встали на ноги» розрахуватися зі своїми партнерами протягом встановленого терміну, або по взаємній домовленості. Постановка правильно організованого обліку грошових активів і дебіторської заборгованості, перш за все, повинна сприяти недопущенню прострочення термінів платежу і доведення заборгованості до стану безнадійної.

Як свідчать проведені теоретичні та практичні дослідження, питанню організації обліку, контролю та аудиту дебіторської заборгованості приділялася недостатня увага, внаслідок чого ускладнюється дотримання основних методичних принципів ведення обліку, спотворюється інформація про фінансовий стан підприємства, стан розрахунків, знижується ефективність прийняття управлінських рішень.

У розробку питань теорії та методики обліку дебіторської заборгованості вагомий внесок зробили такі вчені як: Беднарчук Г.С., Белялов Т.Е., Белозерцев В., Білик М.Д., Бондаренко О.С., Городянська Л.С., Грачова Р., Іванілов О.С., Кияшко О.М., Лісна І., Матицина Н., Скакальський Ю.С., Нашкерська Г.В..

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є обґрунтування теоретичних і методичних положень обліку та контролю дебіторської заборгованості та її вплив на фінансовий стан товариства.

Цільова спрямованість зумовила постановку і вирішення наступних завдань:

- визначення місця дебіторської заборгованості в системі бухгалтерського обліку та уточнення ключових понять;
- дослідження трактування дебіторської заборгованості як активу, що контролюється підприємством і приносить економічні вигоди;
- уточнення класифікації дебіторської заборгованості на предмет відповідності потребам бухгалтерського обліку;
- розкриття порядку обліку і контролю операцій з дебіторської заборгованості в умовах застосування комп'ютерних технологій.

Об'єктом дослідження є господарські операції, пов'язані з дебіторською заборгованістю, що знайшли відображення в бухгалтерському обліку ТОВ «Русинія».

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних питань обліку та контролю дебіторської заборгованості.

Методи дослідження. В процесі дослідження використовувалися наукові методи, ґрунтовані на діалектичному методі пізнання та об'єктивних законах економіки. Теоретичні аспекти обліку досліджувалися із застосуванням методів індукції і дедукції, за допомогою яких визначено місце дебіторської заборгованості в системі обліку, а також уточнено ключові терміни, пов'язані з обліком цих об'єктів. Історичний та логічний методи, а також метод порівняння використано при уточненні та деталізації рахунків з обліку дебіторської заборгованості. Метод порівняння застосовувався і при розробці порядку автоматизації розрахунків. За допомогою статистичних методів розроблено методику розрахунку резерву сумнівних боргів. Методи причинно-наслідкового зв'язку та абстрактно-логічний використовувалися для удосконалення класифікації дебіторської заборгованості для потреб бухгалтерського обліку; динамічні ряди – для виявлення тенденції щодо зміни дебіторської заборгованості; метод надання знижок за умови дострокової оплати – для більш швидкого прискорення платежів; метод узагальнення результатів дослідження стану дебіторської заборгованості товариства.

Обсяг та структура роботи. Бакалаврська робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Повний обсяг роботи викладено на 104 сторінка, у тому числі 18 таблиць, 11 рисунків, 9 сторінок – список використаних джерел та 2 додатків.

ВИСНОВОК

У роботі ми ознайомилися із станом дебіторської заборгованості на базовому підприємстві ТОВ «Русинія».

В першому розділі детально розглянули поняття та види дебіторської заборгованості відповідно до вітчизняного та зарубіжного досвіду. В результаті чого з'ясували, що по своїй суті дебіторська заборгованість – це витрати на виробництво неоплаченого вчасно товару чи послуг, які фірма оплачує або за рахунок власних, або за рахунок позикових засобів. Якщо величина неплатежу перевищить фінансові і кредитні можливості підприємства, то воно буде не в змозі оплачувати рахунки постачальників і стане банкрутом. Тому управлінню дебіторською заборгованістю надається велике значення. Управління дебіторською заборгованістю на сучасному етапі є актуальною проблемою для багатьох вітчизняних підприємств. Одним з етапів розв'язання проблеми є застосування факторингу, що не тільки дає змогу підприємству уникнути кризових явищ, а й стає потужним поштовхом для його подальшого розвитку, отримання великих прибутків та збільшення ринкової вартості підприємства.

Переглянули перелік умов визнання та порядок оцінки дебіторської заборгованості і впевнено стверджуємо, що в звітності дебіторська заборгованість відображається за чистою вартістю реалізації.

В другому розділі ми ознайомилися з методикою ведення обліку дебіторської заборгованості та формування резерву сумнівних боргів. Вивчили документи, якими оформляється виникнення дебіторської заборгованості на товаристві і закликаємо до того, що при закладенні договорів повинні бути чітко обговорені умови і терміни оплати за продукцію, які необхідно регулярно підтверджувати.

Облік та контроль дебіторської заборгованості на підприємстві будь-якої форми власності має важливе значення, оскільки сприяє упорядкуванню інформації, прозорості та достовірності даних із розрахункових операцій за борговими правами (з дебіторами). В результаті цього стверджуємо, що під час ведення обліку дебіторської заборгованості ТОВ «Русинія» необхідно:

- при здійсненні обліку поточної дебіторської заборгованості визначати величину резерву сумнівних боргів і включати до підсумку балансу розмір заборгованості за чистою реалізаційною вартістю, тобто за вирахуванням величини резерву сумнівних боргів.

- переглядати на дату балансу (останній день звітного періоду) довгострокову заборгованість за окремими дебіторами. Якщо до терміну погашення заборгованості залишилося менш ніж 12 місяців (на визначену дату), слід відображувати минулу довгострокову заборгованість як поточну.

- здійснення господарських операцій, в обов'язковому порядку, підтверджувати первинними документами (накладна, прибуткові та видаткові ордери, платіжне доручення, вексель, рахунок-фактура) та укладанням договорів.

Третій розділ присвячено питанням контролю дебіторської заборгованості. В результаті було виявлено, що на товаристві не існує дебіторської заборгованості з простроченими термінами позовної давності, а також безнадійної дебіторської заборгованості. На практиці не виникало випадків застосування такої форми розрахунків, як виконання зобов'язань шляхом переведення боргу на інші підприємства, також не знайшла застосування вексельна форма розрахунків. Найбільш поширеною формою розрахунків є попередня оплата за товар, оскільки стало не вигідним відпускати товар без попередньої оплати в силу обставин зумовлених інфляцією.

Стосовно розрахунків з бюджетом треба відмітити, що керівництву товариства необхідно приділяти більшу увагу цьому питанню, щоб недопускати непотрібного відволікання обігових коштів товариства, оскільки належна організація обліку дебіторської заборгованості сприяє ефективному управлінню її розмірами і термінами на підприємстві та посиленню контролю за своєчасним здійсненням розрахунків.

За весь період діяльності товариство зарекомендувало себе як надійне та динамічне, персонал якого має великий досвід у лісогосподарській сфері.

ТОВ «Русинія» самостійно планує свою діяльність і визначає перспективи розвитку, виходячи з попиту на свою продукцію та конкурентоспроможність,

самостійно визначає чисельність і структуру робітників, вибирає форми і системи оплати праці, здійснює реалізацію своєї продукції, самостійно встановлює ціни і обирає напрямок використання належного йому майна та прибутку, який залишається в його розпорядженні і здійснює іншу діяльність передбачену статутом і не заборонену законом.

З метою прискорення погашення заборгованості, пропонуємо ТОВ «Русинія» розробляти широку різноманітність моделей договорів з гнучкими умовами форми оплати і гнучким ціноутворенням. Можливі різні варіанти: від передоплати до передачі на реалізацію і банківської гарантії. Це дасть змогу товариству стабільніше працювати в скрутних умовах господарювання.

З метою отримання достовірної інформації про фінансовий стан підприємствам доцільно залучати зовнішніх експертів, оскільки це дасть можливість виявити резерви обігових коштів і прийняти оптимальні управлінських рішення щодо покращення цієї діяльності.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>